

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

ERDOĞAN YILMAZ VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE
(Başvuru no. 19374/03)

KARAR

STRAZBURG

14 Ekim 2008

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USULİ İŞLEMLER

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 19374/03 no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz, Birsen Kaya, Sırma Yeter, Mustafa Yeter, Dursun Yeter ve Ayşe (Yeter) Yumlu'nin ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 30 Mayıs 2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurudur.

Başvuranlar, İstanbul Barosu avukatlarından F.N. Ertekin, T. Ayçık ve K. Öztürk tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

Başvuranlar sırasıyla 1960, 1955, 1974, 1924, 1955, 1957 ve 1970 doğumludur. Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz, ve Ayşe (Yeter) Yumlu İstanbul'da; Sırma Yeter ve Mustafa Yeter Erzincan'da ve Dursun Yeter Nevnkirchen'de (Avusturya) ikamet etmektedir.

Başvuranlar Sırma Yeter, Mustafa Yeter, Dursun Yeter ve Ayşe (Yeter) Yumlu 7 Mart 1999 tarihinde vefat eden Süleyman Yeter'in yakınlarıdır.

Başvuranlar, Süleyman Yeter'in 22 Şubat 1997 tarihinde İstanbul'un Avcılar semtinde sokakta yürürken polis memurlarınca yakalandığını ve yasadışı silahlı bir örgüt olan Marksist Leninist Komünist Parti'ye üye olduğu şüphesi ile İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde göz altına alındığını belirtmiştir. Polis tarafından hazırlanan yakalama tutanağında Yeter'in sekiz kişi ile birlikte bir apartman dairesinde yakalandığı belirtilmektedir. Yakalama tutanağı, yakalananların imzalarını içermemektedir.

Aynı gün Erdoğan Yılmaz, Birsen Kaya ve Ayşe Yılmaz polis tarafından evlerinde yakalanmış, MLKP eylemlerine dahil oldukları şüphesi ile İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde göz altına alınmışlardır.

Emniyet Müdürü, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Süleyman Yeter, Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz, Birsen Kaya ve diğer on dört kişinin gözaltı süresinin Savcısı'ndan 7 Mart 1997'ye kadar uzatılmasını istemiştir. Cumhuriyet Savcısı, gözaltı süresini 15 gün uzatmıştır. Ayrıca tutukluların her üç günde bir muayene edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Başvuranlar Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz ve Birsen Kaya ile Süleyman Yeter'in gözaltında tutuldukları süre içerisinde çeşitli kötü muamelelere maruz kaldıkları iddia edilmiştir. Erdoğan Yılmaz'ın gözlerinin bağlandığı, dövüldüğü, kollarından asıldığı, elektrik şokuna maruz bırakıldığı, ayakta durmaya mecbur edildiği, yiyecek ve uykudan mahrum bırakıldığı ve ölümle tehdit edildiği iddia edilmiştir. Ayşe Yılmaz'ın gözlerinin bağlandığı,

dövüldüğü, cinsel taciz gördüğü, ayakta durmaya mecbur edildiği, zorla yüksek sesli müzik dinletildiği, uyumasının engellendiği ve tehdit edildiği iddia edilmiştir. Ayrıca Birsen Kaya'nın gözlerinin bağlandığı, dövüldüğü, hakarete uğradığı, çıplak bırakıldığı, kollarından asıldığı ve ayakta durmaya mecbur edildiği iddia edilmiştir. Son olarak, Süleyman Yeter'in gözlerinin bağlandığı, dövüldüğü, hakarete uğradığı, üzerine soğuk su tutulduğu, kollarından asıldığı, zorla yüksek sesli müzik dinletildiği ve uyumasının engellendiği iddia edilmiştir.

Başvuran Erdoğan Yılmaz polis tarafından gözaltında tutulduğu süre içerisinde adli tıp doktoru tarafından üç kez muayene edilmiştir:

- 26 Şubat 1997 tarihli raporda, başvuranın sağ dirseğinde 0,5 cm'lik bir yara ve sol kürek kemiğinde 3 ila 4 cm'lik kabuk bağlamış bir yara olduğu kaydedilmiştir.
- Başvuranın ikinci muayenesi, 3 Mart 1997 tarihinde yapılmıştır. Sol dirseğinde 1x1 cm'lik kabuk bağlamış bir yara, sırtında 1 x 2 cm'lik çeşitli hiperemik yaralar ve sağ bileğinde 2 x 1 cm'lik çürüme kaydedilmiştir.
- 6 Mart 1997 tarihinde yapılan üçüncü muayenede adli tıp doktoru, 3 Mart 1997 tarihli rapordaki bulguların halen görüldüğünü kaydetmiştir. Ayrıca, başvuranın göğsünde sancı olduğunu gözlemlemiştir.

Başvuran Ayşe Yılmaz, sırasıyla 26 Şubat, 3 Mart ve 6 Mart 1997 tarihlerinde doktor muayenesine götürülmüştür. İlk iki rapora göre, vücudunda kötü muamele izi bulunmamaktadır. 6 Mart 1997 tarihli sağlık raporunda diğer tutuklularla birlikte muayene edildiği belirtilmiştir. Ancak, Ayşe Yılmaz'a ilişkin bir yorum bulunmamaktadır. Ayşe Yılmaz, serbest bırakılmasını müteakiben, sağlık raporu almak için İstanbul İnsan Hakları Vakfı'na başvurmuştur. 23 Ekim 1997 tarihinde hazırlanan raporda, başvuranın bileklerinde kabuk bağlamış yaralar bulunduğu, sağ dirseğinde ağrı olduğu, her iki kolunda da kabuk bağlamış çok sayıda küçük yara bulunduğu kaydedilmiştir.

Başvuran Birsen Kaya da polis tarafından gözaltında tutulduğu süre içerisinde üç kez muayene edilmiştir.

- Vakıf Gureba Hastanesi doktoru tarafından hazırlanan 27 Şubat 1997 tarihli raporda başvuranın sol omzunda uyuşma olduğu ve sol elini kıpırdatamadığı kaydedilmiştir.
- İstanbul Adli Tıp Kurumu'nda hazırlanan 4 Mart 1997 tarihli raporda başvuranın sırtında 10 cm'lik kabuk bağlamış bir yara bulunduğu, sol kolunda ağrı ve uyuşma olduğu ve sol elini kullanamadığı kaydedilmiştir.
- 6 Mart 1997 tarihinde başvuran bir kez daha İstanbul Adli Tıp Kurumu'nda muayene edilmiştir. Söz konusu tarihte hazırlanan raporda 4 Mart 1997 tarihinde kaydedilen yaraların halen görüldüğü gözlemlenmiştir.

Başvuranlar Sırma Yeter, Mustafa Yeter, Dursun Yeter ve Ayşe (Yeter) Yumlu'nin yakını olan Süleyman Yeter de polis tarafından gözaltında tutulduğu süre içerisinde üç kez muayene edilmiştir:

- İlk muayene Vakıf Gureba Hastanesi doktoru tarafından 27 Şubat 1997 tarihinde yapılmıştır. Doktor, sağ koltukaltının yan kısmında 5 cm'lik kabuk bağlamış bir yara kaydetmiştir.
- 3 Mart 1997 tarihli raporda, adli tıp doktoru Süleyman Yeter'in kollarında parmak uçlarına kadar ulaşan ağrı ve uyuşma kaydetmiştir. Ayrıca kürekkemiğinde ağrı kaydetmiştir. Üç gün süreli iş görmezlik raporu vermiştir.
- Farklı bir adli tıp doktorunca hazırlanan 6 Mart 1997 tarihli raporda her iki kolunda da hareket kaybı ve sağ kürekkemiğinde 1 cm'lik çürüme kaydedilmiştir.

6 Mart 1997 tarihinde başvurular Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz, Birsen Kaya ve Sırma Yeter ile Süleyman Yeter İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı önüne çıkarılmıştır. Haklarındaki suçlamaları reddetmişlerdir. Aynı zamanda polis gözetimindeyken maruz kaldıklarını iddia ettikleri muameleyi ayrıntılı olarak anlatmışlardır. Süleyman Yeter, kollarını oynatamadığı için ifadesini imzalayamamıştır. Aynı gün İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi hakimi Süleyman Yeter'in tutuklanmasına, başvurular Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz ve Birsen Kaya'nın da tutuksuz olarak yargılanmalarına karar vermiştir.

Süleyman Yeter 10 Mart 1997 tarihinde Fatih Cumhuriyet Savcısı'na gözetiminde kendisine işkence yaptıklarını iddia ettiği polis memurları hakkında şikayet sunmuştur. Cezaevi yetkilileri aracılığıyla sunduğu yazılı ifadesinde, kendisine yapılan işkenceyi ayrıntılarıyla anlatmıştır.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, 17 Mart 1997 tarihinde, üç başvuran ile Süleyman Yeter'in gözetiminde tutuldukları sırada polis memurlarının tutumlarıyla ilgili şikayetçi olan ifadeleriyle ilgili tıp raporlarını Fatih Cumhuriyet Savcısı'na göndermiş, gerekli soruşturmanın yürütülmesini talep etmiştir.

Fatih Cumhuriyet Savcısı 31 Mart 1997 tarihinde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden, şikayetçilerin gözetiminde tutulmalarına ilişkin tüm belgeleri göndermesini talep etmiştir.

İstanbul Emniyet Müdürü 28 Mart 1997 ile 2 Nisan 1997 tarihlerinde Cumhuriyet Savcısı'nın şüphelileri yakalama iznini, yakalama tutanaklarını, vaka raporlarını, tıp raporlarını ve olaya karışan polis memurlarının isimlerini listesini sunmuştur.

Fatih Cumhuriyet Savcısı 8 Mayıs 1997 tarihinde, 21 Şubat 1997 ile 6 Mart 1997 tarihleri arasında görev başında olan polis memurlarının ifadelerini almıştır. 23 Haziran 1997 tarihinde, Türk Ceza Kanunu'nun 243. maddesiyle uyumlu olarak İstanbul Cumhuriyet Savcısı'nın sekiz polis memuru hakkında cezai kovuşturma başlatmasını öneren bir rapor hazırlamıştır. İstanbul Cumhuriyet Savcısı 4 Temmuz 1997 tarihinde sekiz polis memuru hakkında İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne iddianame sunmuş, polisleri Türk Ceza Kanunu'nun 243. maddesiyle uyumlu olarak kötü muamelede bulunmakla suçlamıştır. Davada başvurular Erdoğan Yılmaz ve Ayşe Yılmaz şikayetçi olarak, Birsen Kaya ve Süleyman Yeter ise müdahil taraf olarak yer almışlardır.

İlk duruşma 24 Ekim 1997 tarihinde görülmüştür. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi Erdoğan Yılmaz ve Ayşe Yılmaz'ı dinlemiş, başvurular polisin kendilerine uyguladıkları kötü muameleyi anlatmışlardır. Erdoğan Yılmaz kollarından askıya alındığını, hakarete uğradığını, altı gün boyunca elleri bağlı halde kaldığını anlatmıştır. Ayşe Yılmaz, gözetimin ilk beş

gününde, gözlerinin bağlandığından, dövüldüğünden, tehdit edildiğinden, hakarete uğradığından ve yüksek sesle müzik dinlemeye zorlandığından şikayetçi olmuştur. Hem Erdoğan Yılmaz hem Ayşe Yılmaz onlara işkence eden polis memurlarını teşhis edebileceklerini ve polis memurlarından birinin ismini verebileceklerini belirtmişlerdir. Aynı gün, Süleyman Yeter'in Gebze Ağır Ceza Mahkemesi'nde istinabeyle alınan ifadesi mahkemede okunmuştur.

Sanık polis memurları 16 Aralık 1997 tarihinde İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne ilk kez çıkmışlar, avukatları olmadığından ifade vermeyi reddetmişlerdir.

Biri haricinde tüm sanık polis memurları ve avukatları 7 Mayıs 1998 tarihinde mahkemede hazır bulunmuşlardır. Zabıtlara göre kendilerine yöneltilen iddiaları reddetmişlerdir.

Mahkeme 7 Temmuz 1998 tarihinde, suçun niteliğine ve dava dosyasının içeriğine dayanarak ve hepsinin daimi işleri ve adresleri bulunduğunu göz önünde bulundurarak, sanıkların tutuklanmaları talebini reddetmiştir.

2 Ekim 1998 tarihli duruşmada, tanıklardan biri, dinleyiciler içindeki bir kimseyi kendisine işkence yapan polislerden biri olarak teşhis etmiştir. Bunun ardından, Cumhuriyet Savcısı bu kişi için ayrı bir iddianame sunmuş, sanık sayısı sekizden dokuzaya yükselmiştir.

Mahkeme 10 Aralık 1998 tarihinde başvuran Birsen Kaya'nın ifadesini almış, Birsen Kaya kollarından asıldığı ve cinsel tacize uğradığı yönünde ifade vermiştir. Ayrıca kendisini muayene eden doktorun tüm şikayetlerini kaydetmediğini ileri sürmüştür. Şikayette bulunmak için ismini sorduğunda, doktor ismini vermemiştir. Ayrıca, cezaevine dönerken, ismini mahkemeye verdiği bir polisin onu tokatlayıp boğazını sıktığından şikayetçi olmuştur.

Mahkeme 2 Mart 1999 tarihli duruşmada, 29 Nisan 1999 tarihinde görülecek bir sonraki duruşmada sanık polis memurlarıyla davacıları yüzleştirmeye karar vermiştir.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi 5 Mart 1999'da, bu esnada tutuklu olarak yargılanırken serbest bırakılan Süleyman Yeter'i yakalamış, bir kez daha gözaltına almıştır. Süleyman Yeter 7 Mart 1999 tarihinde gözaltında hayatını kaybetmiştir.¹

29 Nisan 1999 tarihinde sanık polis memurları mahkemede hazır bulunmadıkları için yüzleşme gerçekleşmemiştir. Süleyman Yeter'in avukatı, Süleyman Yeter'in yakınları başvuranlar Sırma Yeter, Mustafa Yeter, Dursun Yeter ve Ayşe (Yeter) Yumlu'nin davayı devam ettirecekleri konusunda mahkemeyi bilgilendirmiştir.

Polis memurları 1 Ekim 1999 tarihli duruşmada, 7 Mayıs 1998 tarihinden bu yana ilk kez hazır bulunmuşlardır. Ancak mahkeme yüzleşmenin ertelenmesine karar vermiştir.

Bir sonraki duruşma 23 Kasım 1999 tarihinde gerçekleşmiştir. Polis memurları duruşmaya gelmemişlerdir.

¹ Bu olaya ilişkin bir başvuru AIHM'de görülmeye devam etmektedir (başvuru no. 33750/03, Yeter (Yumlu) ve diğerleri - Türkiye).

Davacılar, pek çok duruşma sırasında, polis memurlarının tutuklanmaları taleplerini yinelemişlerdir. Mahkeme dava dosyasının içeriğine ilişkin değişiklik olmadığı gerekçesiyle farklı bir karara varmasına gerek olmadığını gerekçe göstererek konuya ilişkin kararını yinelemiştir.

Cumhuriyet Savcısı 8 Temmuz 2002 tarihinde davanın esasına ilişkin görüşünü sunmuştur. Tanıkların ifadeleriyle tıp raporlarının, şikayetçilerin sanık polis memurlarının psikolojik ve fiziksel işkencesine maruz kaldıkları iddialarını doğruladığını ileri sürmüştür. Bu nedenle mahkemenin bu polisleri Türk Ceza Kanunu'nun 243. maddesiyle uyumlu olarak suçlu bulup mahkum etmesini talep etmiştir.

Bu esnada, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi 16 Ekim 2002 tarihinde, Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz ve Birsen Kaya'yı haklarındaki suçlardan beraat ettirmiş, Süleyman Yeter hakkındaki suçlamaları ise Süleyman Yeter öldüğü için düşürmüştür.

İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi 2 Aralık 2002 tarihli duruşmada kararını vermiştir. Polis memurlarından beşini delil yetersizliğinden beraat ettirmiştir. Ayrıca, dosyadaki delillere dayanarak, geriye kalan İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli dört polisin, Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz, Birsen Kaya ve Süleyman Yeter'e itirafta bulunmaları için kasten kötü muamelede bulunduğu tespit edildiği sonucuna varmıştır. Buna göre, mahkeme, her birini, Türk Ceza Kanunu'nun 243/1 maddesiyle uyumlu olarak bir yıl iki ay hapis cezasına mahkum etmiştir. Ayrıca üç ay on beş gün kamu hizmetinden mahrum edilmelerine karar vermiştir. Ardından bu cezalar, Türk Ceza Kanunu'nun 59/2 maddesi uyarınca on bir ay yirmi gün hapis cezası ve iki ay yirmi yedi gün görevden uzaklaştırma biçiminde indirilmiştir. Bunun peşinden mahkeme, sanıkların sabıka kaydı olmaması ve hakimlerin yeniden suç işlemeyeceklerine kanaat getirmiş olmaları nedeniyle yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir.

Yargıtay 1 Nisan 2004 tarihinde ağır ceza mahkemesinin polis memurlarından beşinin beraati yönünde verdiği kararı onamıştır. Öte yandan, suçun zaman aşımına uğradığını ve buna göre haklarındaki cezai işlemlerin devam etmemesi gerektiğini kaydederek diğer dört sanığın mahkumiyet kararlarını bozmuştur.

İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi 11 Kasım 2004 tarihinde Yargıtay'ın kararını izleyerek polis memurları hakkındaki davayı düşürmüştür.

Yargıtay 29 Kasım 2006 tarihinde müdahil tarafların itirazını reddetmiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz ve Birsen Kaya gözetiminde maruz kaldıkları muameleden ve bunu takip eden ve zaman aşımına uğradığı için düşürülen kovuşturmanın etkisizliğinden şikayetçi olmuştur. Geriye kalan başvurular yakınları Süleyman Yeter'le ilgili aynı iddiaları ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar şikayetleriyle ilgili olarak AİHS'nin 3. ve 13. maddelerine dayanmışlardır.

AİHM bu şikayetlerin yalnız 3. madde açısından incelenmesi gerektiği kanısındadır.

Hükümet iddialara itiraz etmiştir.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet başvurunun iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle reddedilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda, başvuranların maruz kaldıklarını iddia ettikleri zararın telafi edilmesi için idare mahkemelerinde tazminat davası açabileceklerini ifade etmiştir.

AİHM benzer davalarda Hükümet'in ön itirazını inceleyip reddettiğini yineler (özellikle bkz. *Karayiğit - Türkiye*, 63181/00). Mevcut davada, o davada elde ettiği sonuçlardan sapmasını gerektirecek özel koşullar tespit edememiştir. Buna göre, Hükümet'in ön itirazını reddeder.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. fıkrası çerçevesinde bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka bir gerekçe altında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

1. 3. maddenin esası açısından Devlet'in sorumluluğu

Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz ve Birsen Kaya gözetimdayken işkenceye uğradıklarını iddia etmişlerdir. Geriye kalan başvuranlar da yakınları Süleyman Yeter'le ilgili aynı şikayette bulunmuşlardır.

Hükümet AİHS'nin 3. maddesinin esasına ilişkin bir yorumda bulunmamıştır.

AİHM, 3. maddeye ilişkin kararlarında ortaya konan temel ilkeleri yineler (özellikle bkz. *Ivan Vasilev - Bulgaristan*, 48130/99; *Yavuz - Türkiye*, 67137/01; *Emirhan Yıldız ve Diğerleri - Türkiye*, 61898/00; *Diri - Türkiye*, 68351/01). Mevcut davayı bu ilkeler ışığında inceleyecektir.

AİHM, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin delillerle ilgili bilgilere vakıf olduktan ve davayı inceledikten sonra, 2 Aralık 2002 tarihli kararında, Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz, Birsen Kaya ve Süleyman Yeter'in İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli dört polis memurunun kötü muamelesine uğradıklarına karar verdiğini gözlemler. Mahkeme, ayrıca, bu polisleri Türk Ceza Kanunu'nun 243. maddesi uyarınca mahkum ederken, polis memurlarının itiraf almak için kasten böyle muamelede bulundukları kanısına varmıştır. AİHM ayrıca, başvuranların iddialarının elektrik şoku, kollardan askıya alınma ve dövülmeyi de kapsadığını kaydeder. Bu iddialar, yerel mahkeme kararıyla da pekiştirildiği üzere tıp raporlarıyla desteklenmektedir. Bu koşullarda, AİHM, Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz, Birsen Kaya ve Süleyman Yeter'in vücudunda gözlemlenen yaralanmaların, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi görevlilerinin sorumluluğunu taşıdığı bir kötü muamele biçimi olarak değerlendirilebileceği sonucuna varır.

AİHM, sözkonusu muamelenin ciddiliğine ilişkin olarak, bu çerçevedeki içtihadı kapsamında (diğerlerinin yanı sıra bkz. *Selmouni - Fransa* [BD], 25803/94), belirli bir kötü muamele biçiminin işkence olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceğini belirlemek için, 3.

maddede atıfta bulunulan işkence, insanlık dışı muamele ve onur kırıcı muamele kavramları arasındaki ayrımı göz önünde bulundurmalıdır. AİHS'nin bu ayrım yoluyla çok ciddi ve zalimce bir ıstıraba neden olacak kasten ve insanlık dışı bir muameleye özel bir kusur atfetmesi gerektiğinin beklendiği anlaşılmaktadır.

AİHM, bu bağlamda, şikayet konusu muamelenin polis memurları tarafından başvuranlardan itiraf almak amacıyla kasten uygulandığı kanısındadır. Bu koşullarda, AİHM, bu eylemin özellikle ciddi ve zalimce ve büyük acı ve ıstıraba neden olabilecek nitelikte olduğu kanısına varır. Bu nedenle, bu kötü muamelenin AİHS'nin 3. maddesi çerçevesinde işkenceye eşdeğer olduğu sonucuna varır.

Buna göre AİHS'nin 3. maddesi esastan ihlal edilmiştir.

2. 3. maddenin usul yönü açısından Devlet'in sorumluluğu

Başvuranlar polis memurları hakkındaki cezai kovuşturmanın etkili bir başvuru yolu olarak değerlendirilemeyeceğini ileri sürmüştür. Ayrıca sanık memurlara disiplin yaptırım uygulanmadığını ifade etmişlerdir.

Hükümet, polis memurlarının yargılanmalarının AİHS'nin 3. maddesi kapsamında bu maddede varolan usuli yükümlülükleri karşıladığını ileri sürmüştür.

AİHM, bireylerin, polisin veya Devlet'in diğer memurlarının yasadışı olarak ve 3. madde ihlal edilerek kötü muamelesine maruz kaldıkları biçiminde savunulabilir bir iddia öne sürdüklerinde, 3. maddenin, Devlet'in AİHS'nin 1. maddesi kapsamındaki "... kendi yetki alanı içinde bulunan herkese bu Sözleşme'de ... açıklanan hak ve özgürlükleri tanıma" genel yükümlülüğüyle bağlantılı olarak okunduğunda, üstü kapalı olarak etkili ve resmi bir soruşturmanın yapılmasını gerektirdiğini yineler (bkz. *Assenov ve Diğerleri - Bulgaristan*). AİHM'nin içtihadının belirlediği etkililik tanımının asgari standartları, soruşturmanın bağımsız, tarafsız ve duruşmaların aleni olması ile yetkili makamların örnek bir titizlikle hareket etmeleri koşullarını içerir (bkz. *Çelik ve İmret - Türkiye*, 44093/98).

Bu bağlamda makul derecede ivedililik ve özen gereği zımni olarak kendini göstermektedir Belirli bir durumda, soruşturmada ilerlemeyi önleyecek engeller ve güçlükler olabilir, ancak, yetkililerin hızlı hareket etmesi, gayrimeşru eylemlere göz yumulduğu veya suç ortaklığı yapıldığı izleniminin oluşmaması ve kamuoyunun meşruiyet ilkesine güveninin devam etmesi açısından şarttır. (bkz. *Batı ve Diğerleri*).

AİHM, Devlet'in memurlarının 3. maddeyi ihlal eden suçlarla suçlandıklarında, cezai yargılama ve cezalandırmanın zaman aşımına uğramaması ile af çıkarılması ve bağışlamanın müsaade edilmemesi gerektiğini yeniden teyit eder (bkz. *Yeşil ve Sevim - Türkiye*, 34738/04).

Mevcut davada, AİHM, başvuranların kötü muamele şikayetlerini takiben, 1997 yılının Mart ayında, Cumhuriyet Savcısı'nın ivedi bir soruşturma başlattığını ve bu soruşturmanın dokuz polis memurunun kötü muamele suçundan yargılanmasına yol açtığını gözlemler. Öte yandan, 2006 yılında, memurlar hakkındaki dava zamanaşımına uğradığı için düşürülmüştür. AİHM, öncelikle, Cumhuriyet Savcısı'nın 4 Temmuz 1997 tarihinde İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne iddianame sunmasına karşın, ilk derece mahkemesinin 2 Aralık 2002 tarihinde, yaklaşık beş yıl beş ay sonra karar verdiğini kaydeder. AİHM'ye göre, yargılamanın süresi haddinden uzundur ve Hükümet bu durum için herhangi bir açıklama yapmamıştır.

Ağır ceza mahkemesinin yargılama sonunda dört polisi işkenceden suçlu bulmasına karşın, dava, beş yıllık yasal süre aşımının dolması nedeniyle düşmüştür. Bu bağlamda, AİHM, daha önceki birkaç davada elde ettiği, Türk ceza kanunu sisteminin sıkı olmaktan çok uzak olduğu ve zamanaşımına uğradığı için devlet memurları hakkında açılan ceza davalarının düşmesi durumunda, bu memurların işlediği yasadışı eylemlerin etkili biçimde önlenmesini sağlayabilecek caydırıcı etkisinin bulunmadığı tespitlerini yineler (diğerlerinin yanı sıra bkz. *Yeşil ve Sevim ve Hüseyin Esen - Türkiye*, 49048/99). AİHM mevcut davada farklı bir sonuca ulaşması için bir neden olmadığı sonucuna varmıştır.

Yukarıdakiler ışığında, AİHM, polis memurları hakkındaki cezai yargılamanın uygun olarak değerlendirilebileceği ve bu nedenle AİHS'nin 3. maddesi kapsamındaki Devlet'in usuli yükümlülüklerinin ihlal edildiği kanısındadır.

Dolayısıyla 3. madde usul yönünden ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuranlar, maddi tazminat talep etmişler ancak meblağı AİHM'nin takdirine bırakmışlardır. Ayrıca, maruz kaldıkları acı ve üzüntü için, manevi tazminat olarak izleyen meblağları talep etmişlerdir:

- Erdoğan Yılmaz için 100.000 Euro (EUR);
- Ayşe Yılmaz için 40.000 EUR;
- Birsen Kaya için 30.000 EUR;
- Süleyman Yeter'in yakınları Sırma Yeter, Mustafa Yeter, Dursun Yeter ve Ayşe (Yeter) Yumlu için ortaklaşa 80.000 EUR.

Hükümet bu meblağların haddinden yüksek olduğu kanısındadır.

AİHM, tespit edilen ihlal ile oluştuğu iddia edilen maddi zarar arasında bir illiyet bağı görememektedir; bu nedenle bu talebi reddeder. Öte yandan, manevi zarar için tazminata hükmedilmesi gereklidir. AİHM, mevcut davada tespit edilen ihlalin niteliğini göz önünde bulundurarak, hakkaniyete uygun surette, Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz ve Birsen Kaya'ya 15.000'er EUR, Sırma Yeter, Mustafa Yeter, Dursun Yeter ve Ayşe (Yeter) Yumlu'ye ise ortaklaşa 15.000 EUR ödenmesine karar verir.

B. Yargılama giderleri

Başvuranlar ayrıca ulusal takibatlardan doğan yargılama gideri için 7340 EUR, AİHM'de açılan takibatlardan doğan yargılama gideri için ise 26.823 EUR talep etmişlerdir. Başvuranlar taleplerini İstanbul Barosu'nun ücret çizelgesine dayandırmışlardır. Ayrıca avukatlık ücreti anlaşması sunmuşlardır.

Hükümet talep edilen meblağlara itiraz etmiştir.

AİHM'nin içtihadına göre, yargılama giderleri, ancak gerçekliği ve gerekliliği kanıtlandığı ve makul bir meblağ olduğu takdirde başvurana geri ödenir. Bu davada, AİHM, sahip olduğu bilgiler ve yukarıda belirtilen ölçütler ışığında, ulusal takibatlardan doğan yargılama giderinin karşılanması talebini reddetmiş ve başvuranlara, AİHM'de açılan takibatlar için ortaklaşa 5000 EUR tazminat ödenmesinin makul olduğu sonucuna varmıştır.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın eklenmesinin uygun olduğuna karar vermiştir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE

1. Başvurunun *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 3. maddesinin hem esastan hem de usul yönünden *ihlal edildiğine*;
3. (a) AİHS'nin 44. maddesinin 2. fıkrası gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere, Savunmacı Hükümet tarafından başvuranlara izleyen meblağların *ödenmesine*;
 - (i) Erdoğan Yılmaz, Ayşe Yılmaz ve Birsen Kaya için, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ile birlikte 15.000'er EUR (on beş biner Euro) manevi tazminat;
 - (ii) Sırma Yeter, Mustafa Yeter, Dursun Yeter ve Ayşe (Yeter) Yumlu için, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ile birlikte ortaklaşa 15.000 EUR (on beş bin Euro) manevi tazminat;
 - (iii) Başvuranlara yargılama gideri olarak, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ile birlikte ortaklaşa 5000 EUR (beş bin euro);
- (b) yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
4. Başvuranların adil tatmine ilişkin diğer taleplerinin *reddedilmesine*

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesi'nin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 14 Ekim 2008 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Sally Dollé
Zabıt Katibi

Françoise Tulkens
Başkan